

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

RADINA DACE

PJOTR ILJICS CSAJKOVSZKIJ

KisHattyúk tava

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

BALETT

MAGYAR NEMZETI BALETT
HUNGARIAN NATIONAL BALLET

BALETTINTÉZET

MAGYAR NEMZETI BALETTINTÉZET
HUNGARIAN NATIONAL BALLET INSTITUTE

Bevezető

Csajkovszkij első balettje talán a legkedveltebb klasszikus darab a balettirodalomban: a nősülni kénytelen herceg és a hattyúvá varázsolt lány szerelmének viszontagsága az egyik legszebb orosz romantikus mese. A darab az 1877-es ősbemutaton azonban megbukott. A premier koreográfusai egyszerűen nem értek fel Csajkovszkij zsenialitásához. A mű Marius Petipa és Lev Ivanov 1895-ös koreográfiájában vált világhírűvé, és a legtöbb társulat ma is ennek alapján táncolja a darabot.

A fehér és a fekete hattyú története bizonyos értelemben maga a klasszikus balett, ennek nyomán született meg 2020 őszén a *KisHattyúk tava* című előadás, amelyben a Magyar Nemzeti Balettintézet növendékei a Magyar Nemzeti Balett művészeinek közreműködésével keltik életre a mesét, amelyben szemtől szembe láthatjuk a Herceget az őt kísértő légies Hattyúlányokkal. Az évek során, ahogy a fiatal növendékek egyre technikásabbak lettek, úgy bővült, gazdagodott maga az előadás is, így a fehér és a fekete hattyú, a herceg és a varázsló történetét már közel két órában adják elő a régi és az új balettrajongó közönségnek.

Pjotr Iljics Csajkovszkij (1840–1893)

Csajkovszkij a 19. századi orosz zene megkérdőjelezhetetlen óriása. Az 1860-as évek közepén kezdett el komolyan komponálni. Életművét tekintve azt mondhatjuk, minden műfajban maradandót tudott alkotni, bár a siker csak egy évtizeddel később szegődött mellé. A zeneszerző viszonya a táncsal igen szoros. Kedvelte a színpadi táncot, a balettet, és ami még fontosabb, nem becsülte le a baletzenét. Rendszeresen járt táncelőadásokra, és az új kutatások szerint első balettjének alapötlete is a szépség iránti fogékonyságának és rajongásának köszönhető. Hivatásosan három balettet írt: *A hattyúk tavát* (1877), a *Csipkerózsikát* (1890) és legvégül *A diótörőt* (1892). Az utolsó kettőt a cári színházak megrendelésére komponálta, *A hattyúk tava* partitúrája azonban saját ötletéből ered. Ezeken kívül számtalan színpadi vagy éppen hangversenytermi darabjában bukkannak fel kifejezetten táncra íródott vagy zeneileg táncként is értelmezhető részek. Nem véletlenül készült oly sok művére koreográfia, ugyanis muzsikájának áradó dallamossága, kiváló hangszerezése, remek formálása és lüktető ritmikája szinte táncért kiált.

Cselekmény

ELSŐ RÉSZ

A királyi bál

Siegfried herceg születésnapját ünnepli az udvar. A Ettől a naptól számít felnőtt korúnak, férfivá vált. Édesanyja, a Királynő, aki forrón szereti egyetlen fiát, különleges ajándékkal kedveskedik a nagy alkalomból: valódi nyílpuskát ajándékoz neki, hiszen megérett az igazi, veszélyekkel teli vadászatra. A Herceg nagyon boldog az ajándékával, alig várja, hogy kipróbálhassa.

A Királynőnek viszont máson jár az esze: ő azzal a nem titkolt reménységgel szervezte a bált, hogy fia végre megtalálja élete párját, megnősül, és előbb-utóbb a Birodalom királya lesz. Eből a célból meghívta az ország legszebb hajadonjait, hátha a gyönyörű fiatal lányok elbűvölő tánca elvarázsolja a férfivá lett fiú szívét. A legkülönbébb táncok minden vendéget ámulatba ejtenek, a Herceg viszont meg se látja a lányokat. Végig az új nyílpuskáját nézegeti, csak a vadászatot jár az esze. A bál után a Királynő csalódottan vonul vissza a szobájába, ő unokákat szeretne és új királyt a trónra.

A hattyúk tava

A Herceg az éj leple alatt kilopószik a kastélyból, de a közelben lévő tónál nem jut tovább. Itt ugyanis valami nagyon különös dolgot lát, és tanácstalanul megtorpan. Egy csapat hattyú úszik, lebeg, szinte táncol a vízen. Mennyivel izgalmasabb ez a tánc, mint a kikent-kifent lányoké a bálban! Mennyivel tisztább, vadabb és gyönyörűbb tánc ez! Már-már a vadászatról is megfeledkezik. Amikor eszébe jut, felemeli vadonatúj nyílpuskáját, felajzza, és egyenesen a hattyúkra céloz.

A hófehér, kecses csapat ijedten rebben szét a zajra, de egyikük hirtelen kiválik a többiek közül. Ő nem fél és kíváncsian közelebb lépked. A Herceg ebben a pillanatban már arra eszmél, hogy nem is madár, hanem valóságos leány áll előtte. Ő Odette. A Herceg soha életében nem látott még ilyen szépet. A szerelem, ami egy pillanat alatt lobbant lángra köztük, egészen kortalanná teszi őket. Ahogy táncolnak, egyszerre tűnnek játszadozó kigyereknek, felnőtt szerelmeseknek és boldog öreg párnak, akik együtt éltek le az egész életüket.

A varázsló

Miközben táncolnak, a Herceg többször is különös, kísérteties suhogást érez a háta mögül, de hiába fordul meg, nem lát semmit és senkit. Pedig nem csalt a megérzése: Vörösszakáll, a Varázsló settenkedett mögötte, aki a lányokat annak idején hattyúvá változtatta. Pedig neki is volt egy saját leánya, Odile, akit réges-rég becsapott egy lelketlen férfi: magához édesgette, majd elhagyta. Így a leány becsületén folt esett, és tudta, hogy soha nem talál magának férjet.

Vörösszakáll ettől kezdve irigy volt minden hófehér, tiszta leányra, akivel csak találkozott. Évről évre több leányt rabolt magának, hogy gonosz célját megvalósítsa. Szegény kis hattyúk pedig nem panaszolhatják el senkinek szomorú sorsukat, hiszen nem tudnak beszélni. Minden hónapban csak telihold napján, éjfélkor, egyetlen órára változhatnak vissza emberré. A Herceg pedig véletlenül éppen ebben az órában találkozott Odette-tel. Vörösszakáll dühöngve figyel a Herceg és Odette kibontakozó szerelmét, de egyelőre tehetetlen, csak magában fortog, és bosszút forral.

MÁSODIK RÉSZ

A következő bál

A Hercegnek nincs nyugovása, éjjel-nappal csak a hattyúlányra gondol. Minden áldott este ki-megy a tóhoz, de mindhiába, többé nem találja Odette-et. Egy hónap is eltelik találkozásuk óta, már újabb telihold készülődik az égen, a Herceg pedig kezdi elveszíteni a reményt. Úgy érzi, ő már nem lesz boldog soha.

Édesanyja, a Királynő viszont nem tud beletörődni, hogy a fia nem akar megnősülni. Elhatározza, hogy újabb bált szervez, és csak azért is menyasszonyt kerít a szerelmi bánattól gyötört Hercegnek. A fiút azonban a legkevésbé sem érdeklik a szebbnél szebb lányok, de nem akar ellentmondani az édesanyjának. Unottan figyel a menyasszonyjelöltek táncát, mozdulataik összefolyának a szeme előtt. Hogy is lehetne ezeket az unalmas lányokat összehasonlítani Odette kecses, légies alakjával?

A Királynő még mindig nem adja fel, és a világ minden tájáról elhívhatja a legszebb hajadonokat, akik saját országuk táncaival próbálják elnyerni a Herceg szívét. Ám ezek a menyasszonyjelöltek is lehetnek bármennyire kedvesek, büszkék és vonzók, bármilyen pergő táncot mutathatnak be, egyikük sem érdekli a Herceget, mert egyikük sem Odette.

Az ismeretlen vendégek

Ebben a pillanatban két új vendég lép a bálterembe. Senki nem ismeri őket, hiszen hivatlanul érkeztek, mégis mindenki felfigyel rájuk. Az egyik vendég, a fekete ruhás leány gyönyörű és karcosú, az egész királyi udvar tekintetét magához vonzza. Partnere egy tekintélyes, idősebb, vörös szakállú férfi, talán az apja lehet. Mindketten olyan magabiztosan járnak-kelnek a teremben, mintha az ő tiszteletükre rendezték volna a bált.

A Herceg sem tudja levenni a tekintetét az újonnan érkezett leányról. Valahonnan ismerős neki! A szeme is belesajdul, annyira nézi: de hiszen ez élete szerelme, a hattyúlány! Amikor a Herceg megszólítja, a lány Odile-ként mutatkozik be, amitől a fiú összezavarodik. Vajon Odette az, csak álruhában? Fogalma sincs, mit tegyen. A fehér hattyúlányt, akinek szavak nélkül is hűséget esküdött, talán soha nem látja többé, ez az Odile viszont itt van, karnyújtásnyira tőle.

A Herceg édesanyjának is feltűnik, hogy a fiát mennyire elvarázsolta az ismeretlen leány. Eleinte nemigen tetszik neki a dolog, jobban örült volna, ha inkább az eredeti menyasszonyjelöltek közül választ valakit, de a Herceg erősködik, hogy neki senki más nem kell. A rőt szakállú úr azonban kiköti, hogy lánya csakis azé lehet, aki elveszi feleségül. A Herceg egy pillanatig habozik. Eszébe jut a hattyúlány, akiről azt hitte, örökké szeretni fogja. De gyorsan elhessegeti a gondolatot: ő bizony nem fog megint hiába vágyakozni, várni és csalódni, ezért megesküszik, hogy Odile-t szereti, és elveszi feleségül.

A felismerés

Ebben a pillanatban visító kacaj hangzik fel. A Herceg rémülten veszi észre, hogy a vörös szakállú úr maga a Varázsló, és az ő torkából tört fel a hang. Elégedetten, vijjogva nevet, hiszen győzött, gonosz terve bevált. A lányát, Odile-t erre az estére Odette hasonmásává varázsolta, hogy megkísértse a Herceg szívét, aki engedett a kísértésnek, nem tudott hű és állhatatos maradni Odette-hez. Odile is nevet, boldog, hogy végre sikerül férjhez mennie, mégpedig nem is akárkihez, hiszen a mindenki füle hallatára tett esküjét a völegény már nem vonhatja vissza. A Herceg ekkor döbben rá, mit tett. Azonnal a tóhoz rohan, hogy megkeresse igazi kedvesét. Ismét telihold van, a hattyúk éppen ebben a pillanatban változtak leánnyá. A Herceg, amint meglátja, karjaiba akarja zárni Odette-et, csakhogy a lány nem engedi közel magához, mert a fiú elárulta szerelmüket. Siegfried hiába könyörög, a bizalmat, ha összetört, nehéz összeragasztani. Közben a Varázsló is megjelenik, a Herceg pedig dühösen nekitámad. Ökölrel próbálja legyűrni, minden erejét latba veti, de Vörösszakáll csak nevet. Ebben a pillanatban látja meg, hogy Odette eltűnt a Varázsló köpenye mögött, mintha itt se lett volna.

Siegfried herceg magára marad bánatával...

RADINA DACE

PJOTR ILJICS CSAJKOVSZKIJ

KisHattyúk tava

Gyermekelőadás két részben

Szövegkönyv **SZABÓ BORBÁLA**

Zeneszerző **PJOTR ILJICS CSAJKOVSZKIJ**

Rendező **RADINA DACE**

Koreográfusok / balettmesterek **CHERNAKOVA OLGA, KIREJKO DMITRIJ TARASZOVICS,
KOVÁCS DÉNES, KŐSZEGI KATALIN, MIRZOYAN ALBERT, MRÁZ KORNÉLIA, PAVLOVA TAMARA,
RADINA DACE, TARASOVA KATERYNA**

Balettigazgató **SOLYOSI TAMÁS**

Mesélő **BÁTOR ANNA DANIELA**

Siegfried herceg **BARBIERI RAFFAELLO / LECARPENTIER LÉO / MASSARA LUCA**

Odette / Odile **SHARIPOVA ELENA / KONSTANTINOVA ANASTASIIA / PORKOLÁB CECÍLIA (MNBI)**

Varázsló **KÓBOR DEMETER / RADZIUSH MIKALAI**

Királynő **KŐSZEGI KATALIN**

Közreműködnek **A MAGYAR NEMZETI BALETTINTÉZET NÖVENDEKEI.**

Bemutató: 2020. október 18., Eiffel Műhelyház – Bánffy Miklós terem